

LEIDRAAD VOOR DESKUNDIGEN IN DE GESCHILLENREGELING

vastgesteld door de Ondernemingskamer op 24 februari 2025

Preamble

- Met ingang van 1 januari 2025 is de Ondernemingskamer in de geschillenregeling exclusief bevoegd om in eerste aanleg te beslissen op verzoeken tot uitstoting (art. 2:336a BW) en uittreding (art. 2:343 BW). Deze Leidraad is zoveel mogelijk ook van toepassing op de prijsbepalingsprocedure als bedoeld in art. 2:343c BW.
- Als het verzoek tot uitstoting of uittreding wordt toegewezen, kan de Ondernemingskamer één of meer deskundigen (hierna in enkelvoud: de deskundige) benoemen (art. 2:339 BW) die ten behoeve van de vaststelling van de prijs van de over te dragen aandelen of certificaten schriftelijk bericht uitbrengt (hierna: het deskundigenbericht).
- In de praktijk betekent dit dat de deskundige een onderzoek verricht naar de waarde van de aandelen of certificaten op een specifieke peildatum (hierna: het deskundigenonderzoek) en daarvan in het deskundigenbericht verslag doet. De Ondernemingskamer bepaalt vervolgens mede aan de hand van het deskundigenbericht de prijs van de over te dragen aandelen of certificaten (art. 2:340 BW). Daarmee spelen het deskundigenonderzoek en het deskundigenbericht een centrale rol bij de vaststelling van de prijs van de over te dragen certificaten of aandelen.
- Om te komen tot een betrouwbare en acceptabele uitkomst, moet het deskundigenbericht voldoen aan bepaalde inzichtvereisten. Het waarderingsproces, de grondslagen waarop de waardering berust en de aannames en informatie op basis waarvan het deskundigenbericht is opgesteld, dienen voor zowel de Ondernemingskamer als voor partijen kenbaar, toetsbaar en navolgbaar te zijn.
- Deze Leidraad beoogt een aantal aspecten van het te verrichten deskundigenonderzoek te verduidelijken en de deskundige enige praktische handvatten te bieden, mede in het licht van de betrokken wettelijke bepalingen, jurisprudentie en overige (rechts)regels.
- Het kan voorkomen dat de deskundige afwijkt en ook dient af te wijken van de Leidraad. Indien de deskundige redenen heeft om af te wijken van wezenlijke aspecten van de Leidraad, wordt dit in het deskundigenbericht toegelicht.

- De Leidraad is gepubliceerd op www.rechtspraak.nl.
- De Leidraad is van toepassing in aanvulling op de Leidraad voor Deskundigen in Civiele Zaken ([link](#)) die meer algemene informatie bevat over het door de deskundige te verrichten onderzoek en het door de deskundige uit te brengen bericht.

Leidraad voor waarderingsdeskundigen in de geschillenregeling

1. Benoeming van de deskundige, einde van de opdracht

- 1.1 De deskundige wordt benoemd bij beschikking van de Ondernemingskamer. Bij deze beschikking bepaalt de Ondernemingskamer ook de termijn waarbinnen de deskundige het deskundigenbericht dient uit te brengen. Zo nodig kan om verlenging van die termijn worden verzocht.
- 1.2 Voorafgaand aan de benoeming informeert de Ondernemingskamer bij de deskundige of het hem vrijstaat de benoeming te aanvaarden.
- 1.3 Indien de Ondernemingskamer en de deskundige geen beletsel zien voor benoeming, stelt de deskundige aanstonds na zijn benoeming partijen op de hoogte van eventuele feiten en omstandigheden die objectief gezien bij een partij de indruk zouden kunnen wekken dat de deskundige niet onpartijdig en onafhankelijk is. Indien een partij van mening is dat deze of andere feiten en omstandigheden wezenlijk afbreuk doen aan de onafhankelijkheid of onpartijdigheid van de deskundige, kan deze partij binnen één week de Ondernemingskamer gemotiveerd verzoeken een andere persoon als deskundige te benoemen. De Ondernemingskamer zal vervolgens beoordelen of tot vervanging van de deskundige dient te worden besloten.

- 1.4 Indien de deskundige pas na zijn benoeming bekend raakt met feiten of omstandigheden die afbreuk kunnen doen aan zijn onafhankelijkheid of onpartijdigheid, stelt hij de Ondernemingskamer hiervan op de hoogte. Tenzij de Ondernemingskamer, al dan niet op verzoek van de deskundige, direct tot vervanging van de deskundige besluit, stelt de Ondernemingskamer partijen in de gelegenheid zich uit te laten over de vraag of uit die feiten of omstandigheden objectief gezien bij een partij de indruk kan ontstaan dat de deskundige niet onpartijdig en onafhankelijk is, waarna de Ondernemingskamer zal beoordelen of de deskundige zijn werkzaamheden kan voortzetten. Indien de Ondernemingskamer oordeelt dat dit niet het geval is, zal zij een nieuwe deskundige benoemen.
- 1.5 De opdracht aan de deskundige eindigt in beginsel door indiening van het – door de deskundige gedateerde en ondertekende – deskundigenbericht ter griffie van de Ondernemingskamer, met dien verstande dat de Ondernemingskamer de deskundige kan uitnodigen aanwezig te zijn bij een mondelinge behandeling naar aanleiding van het deskundigenbericht. De daarmee gemoeide kosten kunnen in de begroting van de kosten van het deskundigenbericht worden opgenomen.
- 1.6 De deskundige kan door de Ondernemingskamer eerder van zijn taak worden ontheven indien zich omstandigheden voordoen op grond waarvan de deskundige of de Ondernemingskamer oordeelt dat hij zijn taak niet (meer) naar behoren kan vervullen. De Ondernemingskamer zal dan een nieuwe deskundige benoemen.

2. Aard en omvang van het deskundigenonderzoek

- 2.1 De benoemingsbeschikking vermeldt de onderwerpen waarover het oordeel van de deskundige wordt gevraagd (art. 186 lid 1 Rv). Deze vormen de grondslag voor het deskundigenonderzoek. Het deskundigenonderzoek moet steeds zijn afgestemd op en passen bij de aard, omvang en draagkracht van de van de vennootschap en haar onderneming.
- 2.2 In zijn algemeenheid ziet het deskundigenonderzoek op de waarde van de over te dragen aandelen of certificaten op een door de Ondernemingskamer vastgestelde peildatum. De Ondernemingskamer kan in de beschikking feiten en omstandigheden vaststellen die tot uitgangspunt dienen voor het deskundigenonderzoek. De Ondernemingskamer kan in de beschikking de deskundige verzoeken ook andere onderwerpen te onderzoeken en deze bij zijn deskundigenonderzoek en deskundigenbericht te betrekken, bijvoorbeeld in het kader van een eventueel toe te passen billijke verhoging (art. 2:343 lid 3 BW).

- 2.3 Voor de vaststelling door de Ondernemingskamer van de prijs van de over te dragen aandelen of certificaten geldt als uitgangspunt dat de uit te stoten of uit te treden aandeelhouder of certificaathouder recht heeft op een reële en redelijke vergoeding voor zijn aandelen of certificaten, dat wil zeggen een prijs die in een redelijke verhouding staat tot de waarde. Daarbij wordt de prijs van de over te dragen aandelen of certificaten in beginsel vastgesteld op het *pro rata parte* deel van de reële waarde van 100% van de aandelen of certificaten op de peildatum, uitgaande van een waardering van de vennootschap en haar onderneming op basis van de veronderstelling dat de aan de vennootschap verbonden onderneming zelfstandig op de gebruikelijke wijze zal worden voortgezet (*stand alone* en *going concern*). Van deze veronderstelling kan worden afgeweken indien concrete omstandigheden van het geval daartoe aanleiding geven.
- 2.4 Voor de peildatum geldt als uitgangspunt het moment waarop komt vast te staan dat de aandelen of certificaten zullen worden overgedragen. Veelal zal dat de datum zijn waarop de Ondernemingskamer beslist op het verzoek om uitstoting of uittreding. Een daaropvolgende waardeontwikkeling is dan voor rekening en risico van de verkrijger.
- 2.5 Voor de waardering van de aan de vennootschap verbonden onderneming geldt als uitgangspunt een waarderingsmethode op basis van het disconteren van toekomstige geldstromen (*Discounted Cashflow* (DCF) of varianten daarvan), zo nodig in combinatie met een andere waarderingsmethode bij wijze van kruiscontrole.
- 2.6 Indien de aandelen of certificaten moeten worden gewaardeerd op grond van bepalingen in de statuten of een overeenkomst omtrent de vaststelling van de waarde van de aandelen of certificaten (art. 2:339 lid 2 BW), wordt dit in de beschikking van de Ondernemingskamer vermeld en stelt de deskundige het deskundigenbericht op met inachtneming daarvan.
- 2.7 De Ondernemingskamer kan bij beschikking steeds afwijken van voormelde uitgangspunten en de deskundige vragen op basis van andere, concreet genoemde uitgangspunten zijn deskundigenbericht uit te brengen. Ook kan de Ondernemingskamer bij beschikking het formuleren van die uitgangspunten overlaten aan het professioneel oordeel van de deskundige.
- 2.8 Het staat de deskundige vrij om op basis van zijn professionele kennis en ervaring ook één of meer alternatieve waarderingsmethoden of uitgangspunten toe te passen en daarbij toe te lichten waarom die benadering in de gegeven omstandigheden leidt tot een betere grondslag voor de bepaling van een reële en redelijke vergoeding voor de over te dragen aandelen of certificaten.

3. Taak en positie van de deskundige in de geschillenregeling

- 3.1 De deskundige die zijn benoeming heeft aanvaard, is verplicht de opdracht onpartijdig en naar beste weten te volbrengen (art. 190 lid 1 Rv).
- 3.2 De deskundige staat in een publiekrechtelijke verhouding tot de Ondernemingskamer. Er bestaat geen overeenkomst van opdracht tussen de deskundige en de in de geschillenregeling betrokken partijen of de rechtspersoon waarop het deskundigenbericht betrekking heeft. De deskundige kan zijn werkzaamheden verrichten namens een daartoe door hem aan te wijzen rechtspersoon.
- 3.3 De deskundige is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van het deskundigenbericht, tenzij de deskundige met betrekking tot de in het deskundigenbericht neergelegde bevindingen of met betrekking tot het deskundigenonderzoek opzettelijk onbehoorlijk heeft gehandeld, dan wel met kennelijk grove miskennen van hetgeen een behoorlijke taakvervulling meebrengt (art. 2:339 lid 1 BW in verbinding met art. 2:351 lid 5 BW).
- 3.4 De deskundige dient zorg te dragen voor een aansprakelijkheidsverzekering.
- 3.5 In de beschikking waarin de deskundige wordt benoemd, wijst de Ondernemingskamer een raadsheer-commissaris aan.
- 3.6 De deskundige verricht zijn werkzaamheden zelfstandig en is, behoudens eventuele aanwijzingen in een beschikking van de Ondernemingskamer of de raadsheer-commissaris, in beginsel vrij in de inrichting van het deskundigenonderzoek en het deskundigenbericht. De deskundige verricht zijn werkzaamheden in volstrekte onafhankelijkheid en in openheid over zijn hoedanigheid. Hij verricht zijn werkzaamheden met voortvarendheid.
- 3.7 Het is de deskundige verboden hetgeen hem bij zijn onderzoek blijkt verder bekend te maken dan zijn opdracht met zich brengt (art. 2:339 lid 1 BW in verbinding met art. 2:351 lid 3 BW). Indien gelijktijdig een enquête is bevolen, kan de Ondernemingskamer of de raadsheer-commissaris al dan niet op verzoek bepalen dat de onderzoeker en de deskundige onderling informatie kunnen uitwisselen. De deskundige kan derden inschakelen bij het uitvoeren van het deskundigenonderzoek. Indien de deskundige een derde inschakelt bij het uitvoeren van het deskundigenonderzoek vergewist hij zich van diens deskundigheid en legt hij aan deze derde geheimhouding op.

- 3.8 Indien een partij of ander die bij het deskundigenonderzoek wordt betrokken zich door een advocaat laat bijstaan, verloopt de communicatie met de deskundige in beginsel via die advocaat, tenzij dit naar het oordeel van de deskundige strijdig is met een goede uitvoering van het deskundigenonderzoek.
- 3.9 De deskundige kan de in deze Leidraad genoemde verzoeken aan de Ondernemingskamer of aan de raadsheer-commissaris doen zonder bijstand van een advocaat.
- 3.10 De secretarissen van de Ondernemingskamer zijn bereikbaar voor vragen van de deskundige. De secretarissen kunnen de deskundige informeren, maar niet adviseren. De communicatie tussen de deskundige en de secretaris van de Ondernemingskamer wordt in beginsel niet met partijen gedeeld.

4. Plan van aanpak en kosten van het deskundigenonderzoek

- 4.1 De deskundige heeft aanspraak op schadeloosstelling en loon voor zijn werkzaamheden (art. 191 lid 1 Rv).
- 4.2 De deskundige stelt bij aanvang van zijn werkzaamheden een plan van aanpak op, waarvan deel uitmaken (i) een tijdsplanning, (ii) een begroting van de kosten van het deskundigenonderzoek(inclusief btw), (iii) de voorgenomen waarderingsmethode, (iv) de werkwijze en (v) de wijze waarop toepassing wordt gegeven aan hoor en wederhoor. De beschrijving van de werkwijze kan betrekking hebben op het inschakelen van derden, het verzamelen, uitwisselen en beheren van gegevens en de toepassing van de Algemene verordening gegevensbescherming (hierna: AVG). De begroting vermeldt het te hanteren uurtarief, en, indien van toepassing, kantoorkosten en de kosten van het inschakelen van derden. Bij het opstellen van het plan van aanpak, het bepalen van de omvang van de werkzaamheden en het tarief dient de deskundige de aard, omvang en draagkracht van de vennootschap en haar onderneming in acht te nemen. Deze dienen in een redelijke verhouding tot elkaar te staan. De deskundige stelt partijen in de gelegenheid zich uit te laten over het plan van aanpak.
- 4.3 De deskundige deelt diens definitieve plan van aanpak met de Ondernemingskamer. De Ondernemingskamer stelt partijen zo nodig in de gelegenheid zich daarover uit te laten en bepaalt vervolgens bij beschikking de hoogte (inclusief btw) van het voor de kosten van de deskundige ter griffie te storten voorschot (art. 187 Rv). De Ondernemingskamer bepaalt daarbij door wie en binnen welke termijn het voorschot moet worden voldaan. Indien het voorschot niet tijdig is voldaan, kan de Ondernemingskamer daaruit de gevolgtrekking maken die zij geraden acht.

- 4.4 Het staat de deskundige vrij om met alle betrokken partijen afwijkende afspraken te maken over de betaling van zijn kosten en het voorschot, bijvoorbeeld dat deze ten laste komen van de vennootschap. Partijen en de deskundige stellen de Ondernemingskamer daarvan bij eenstemmig bericht op de hoogte.
- 4.5 De deskundige behoeft zijn werkzaamheden niet aan te vangen of voort te zetten – en geadviseerd wordt om dit ook niet te doen – dan nadat een (ter bepaling door de deskundige) adequaat voorschot is ontvangen en/of betaling van de kosten van het deskundigenonderzoek op andere wijze is zeker gesteld, voordat bij beschikking de hoogte van het voorschot wordt bepaald.
- 4.6 De deskundige informeert partijen gedurende het deskundigenonderzoek over wezenlijke afwijkingen van het plan van aanpak en/of de tijdsplanning. Indien de omvang van het deskundigenonderzoek daartoe aanleiding geeft, verstrekt de deskundige een voortgangsrapportage aan partijen.
- 4.7 Indien de deskundige bij aanvang of in de loop van het deskundigenonderzoek voorziet dat het vastgestelde voorschot niet toereikend is, kan de deskundige de Ondernemingskamer verzoeken het voorschot te verhogen. Het verzoek bevat een specificatie van de al verrichte werkzaamheden en gemaakte kosten en de naar verwachting nog te verrichten werkzaamheden en te maken kosten. De deskundige doet dit verzoek zo spoedig mogelijk nadat hem is gebleken dat het vastgestelde voorschot niet toereikend is en in ieder geval voordat het deskundigenbericht ter griffie wordt ingediend (zie 1.5). De Ondernemingskamer stelt partijen in de gelegenheid zich over het verzoek uit te laten.
- 4.8 Na indiening van het deskundigenbericht ter griffie zal de Ondernemingskamer ambtshalve de schadeloosstelling en het loon van de deskundige vaststellen (art. 191 lid 1 Rv). De deskundige dient met het oog daarop gelijktijdig met de indiening van het deskundigenbericht of zo spoedig mogelijk daarna een specificatie van de gemaakte kosten in te dienen. Deze specificatie verschaft inzicht in de aard en omvang van de verrichte werkzaamheden, de daaraan bestede tijd, het gehanteerde uurtarief en, indien van toepassing, de verdere kosten waaronder die van het inschakelen van derden. De Ondernemingskamer stelt partijen in de gelegenheid zich uit te laten over deze specificatie, alvorens de kosten van het deskundigenbericht vast te stellen.
- 4.9 De Ondernemingskamer bepaalt in de beschikking waarin de prijs van de over te dragen aandelen of certificaten wordt vastgesteld wie van de partijen de kosten van het deskundigenbericht moet dragen. Zij kan ook bepalen dat de vennootschap de kosten moet dragen na deze ter zake te hebben gehoord. Zij kan de kosten ook verdelen tussen partijen onderling of tussen partijen of één van hen en de vennootschap (art. 2:340 lid 1 BW).

- 4.10 Indien het deskundigenonderzoek wordt beëindigd voordat het deskundigenbericht is ingediend, kan de Ondernemingskamer op verzoek van de deskundige de kosten van het deskundigenonderzoek vaststellen. Daarbij wordt gehandeld als hiervoor in 4.8 is beschreven.
- 4.11 Tenzij de deskundige met partijen afwijkende afspraken heeft gemaakt (zie 4.4) betaalt de griffier aan de deskundige het door de Ondernemingskamer bepaalde bedrag voor de kosten van het deskundigenbericht ten laste van het gestorte voorschot. Indien geen voorschot is vastgesteld, betaalt de griffier het bedrag aan de deskundige ten laste van de Staat (art. 191 lid 2 en 3 Rv).

5. De uitvoering van het deskundigenonderzoek

Vertrouwelijkheid

- 5.1 Het deskundigenonderzoek en het deskundigenbericht hebben een vertrouwelijk karakter. Naast de in 3.7 genoemde geheimhoudingsplicht van de deskundige, bepaalt de wet dat niemand mededelingen mag doen uit een concept deskundigenbericht (art. 2:339 lid 1 BW in verbinding met art. 2:351 lid 4 BW).
- 5.2 De vertrouwelijkheid van het deskundigenonderzoek brengt mee dat de deskundige niet verplicht is om steeds alle gegevens of documenten die aan de deskundige ter beschikking zijn gesteld door de vennootschap met een of meer andere partijen te delen. Zie in dat verband ook hierna onder hoor en wederhoor (vanaf 5.13).
- 5.3 De deskundige hoort partijen en betrokkenen in beginsel buiten aanwezigheid van de (overige) partijen.
- 5.4 De deskundige zorgt ervoor dat zijn dossier alleen toegankelijk is voor hemzelf en de door hem ingeschakelde derden.

Verzamelen gegevens

- 5.5 De deskundige zal voor de uitvoering van zijn taak gegevens moeten verzamelen. Het is aan de deskundige om te bepalen welke informatie nodig is voor het deskundigenonderzoek. Daarbij kan de deskundige de bronnen – waaronder de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de rechtspersoon – raadplegen die hij nodig en nuttig acht. De bezittingen van de rechtspersoon moeten de deskundige desverlangd worden getoond (art. 2:339 lid 1 BW in verbinding met art. 2:351 lid 1 BW). De wettelijke omschrijving “boeken, bescheiden en andere gegevensdragers” ziet op alle documenten waarover de rechtspersoon beschikt, waaronder interne rapportages en notities, de managementinformatie, verslagen van besprekingen, notulen, correspondentie, e-mailverkeer en berichten die zijn verzonden via sociale media.
- 5.6 Partijen zijn verplicht mee te werken aan het deskundigenonderzoek. Indien daaraan niet wordt voldaan kan de Ondernemingskamer daaruit de gevolgtrekking maken die zij geraden acht (art. 190 lid 3 Rv).
- 5.7 De deskundige kan de Ondernemingskamer verzoeken hem te machtigen tot het raadplegen van de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van nauw verbonden rechtspersonen (art. 2:339 lid 1 BW in verbinding met art. 2:351 lid 4 BW).
- 5.8 De (oud-)bestuurders en eventuele (oud-)commissarissen van de rechtspersoon en personen (voorheen) in dienst van de rechtspersoon zijn verplicht tot medewerking aan het deskundigenonderzoek (art. 2:339 lid 1 BW in verbinding met art. 2:351 lid 1 BW). Indien een machtiging is verleend om gegevens van nauw verbonden rechtspersonen te onderzoeken, zijn ook de (oud-)bestuurders, eventuele (oud-)commissarissen en (oud-)werknemers daarvan verplicht tot medewerking aan het deskundigenonderzoek (art. 2:351 lid 2 BW).
- 5.9 Indien aan de deskundige wordt geweigerd de administratie of andere gegevens van de rechtspersoon te raadplegen, kan de raadsheer-commissaris op verzoek van de deskundige de bevelen geven die de omstandigheden nodig maken (art. 2:339 lid 1 BW in verbinding met art. 2:352 lid 1 BW). Een verzoek tot het geven van een bevel is in beginsel toewijsbaar indien de deskundige redelijkerwijs kan menen dat de desbetreffende informatie relevant kan zijn voor het deskundigenonderzoek of deskundigenbericht.
- 5.10 Indien de rechtspersoon of een persoon die verplicht is aan het deskundigenonderzoek mee te werken met een beroep op een (afgeleid) verschoningsrecht of geheimhoudingsplicht afgifte weigert van adviezen, correspondentie of andere documenten en daaromtrent een verschil van opvatting bestaat tussen de deskundige en betrokkene, kan aan de raadsheer-commissaris een bevel als bedoeld in art. 2:352 BW worden verzocht.

- 5.11 De raadsheer-commissaris respectievelijk de Ondernemingskamer beslist over de verdere procedure die leidt tot de beslissing op de hiervoor genoemde verzoeken, in het bijzonder met betrekking tot de vraag wie op welke wijze in de gelegenheid wordt gesteld zich over het verzoek uit te laten en of een mondelinge behandeling nodig is.
- 5.12 Indien de deskundige persoonsgegevens verwerkt in de zin van de AVG, neemt hij daarbij het bepaalde in die verordening in acht. Daarbij neemt hij, gelet op art. 5 AVG, de volgende beginselen in aanmerking:
- de verwerking van persoonsgegevens moet rechtmatig, behoorlijk en transparant zijn;
 - de verwerking wordt beperkt tot hetgeen noodzakelijk is met het oog op het uit te brengen deskundigenbericht;
 - de gegevens moeten juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd;
 - de gegevens mogen niet langer worden bewaard dan nodig is;
 - gegevens moeten goed beveiligd zijn en vertrouwelijk blijven.

Indien de deskundige (elektronisch) verzamelde gegevens door een derde laat verwerken, sluit hij met die derde een overeenkomst waarin wordt gewaarborgd dat de gegevens voldoende zijn beveiligd.

Hoor en wederhoor

- 5.13 De deskundige past, met inachtneming van het vertrouwelijke karakter van het deskundigenonderzoek, het beginsel van hoor en wederhoor toe.
- 5.14 De deskundige maakt op voorhand met partijen, de vennootschap en eventuele andere betrokkenen afspraken over de wijze van uitwisseling en/of kennisneming van de door de deskundige in het kader van het deskundigenonderzoek verkregen gegevens en legt deze vast, bijvoorbeeld in een plan van aanpak. Uitgangspunt is daarbij dat alle partijen zoveel mogelijk kennis kunnen nemen van de gegevens waarop het deskundigenonderzoek en deskundigenbericht worden gebaseerd. Hiervan kan op door de desbetreffende partij aan te voeren zwaarwegende gronden worden afgeweken. De deskundige beslist of de desbetreffende gegevens relevant zijn voor het door hem te verrichten deskundigenonderzoek en, zo ja, of het vertrouwelijk karakter eraan in de weg staat dat deze gegevens met de andere betrokkenen worden gedeeld. Bij blijvend verschil van inzicht beslist de Ondernemingskamer op verzoek van de meest gerede partij.
- 5.15 De deskundige kan één of meer partijen of betrokkenen vragen binnen een daartoe te stellen redelijke termijn schriftelijk hun zienswijze met betrekking tot bepaalde vragen in te dienen. De deskundige is niet verplicht ongevraagd toegezonden zienswijzen van partijen of betrokkenen in het deskundigenonderzoek te betrekken.

- 5.16 De deskundige stelt bij het onderzoek partijen in de gelegenheid opmerkingen te maken en verzoeken te doen. Uit het deskundigenbericht moet blijken of aan dit voorschrift is voldaan. Van de inhoud van de opmerkingen en verzoeken wordt in het deskundigenbericht melding gemaakt. Indien een partij schriftelijke opmerkingen of verzoeken aan de deskundige doet toekomen, verstrekt zij daarvan terstond afschrift aan de wederpartij (art. 190 lid 2 Rv).
- 5.17 De deskundige stelt partijen in de gelegenheid opmerkingen te maken op het concept deskundigenbericht. De deskundige stelt daartoe een redelijke termijn. De deskundige vermeldt in het deskundigenbericht het commentaar van partijen op het concept deskundigenbericht en de wijze waarop hij dit commentaar heeft verwerkt. De deskundige kan het commentaar als bijlage bij het deskundigenbericht voegen.
- 5.18 Indien het commentaar van partijen aanleiding geeft tot een significante wijziging van het concept deskundigenbericht, kan de deskundige een herzien concept deskundigenbericht verstrekken aan partijen en partijen in de gelegenheid stellen opmerkingen te maken ten aanzien van de herzieningen in het tweede concept deskundigenbericht.

6. Het deskundigenbericht

- 6.1 Het deskundigenbericht dient als advies voor de Ondernemingskamer bij de vaststelling van de prijs voor de over te dragen aandelen of certificaten. Het deskundigenbericht moet een voldoende betrouwbare grondslag vormen voor de beoordeling door de Ondernemingskamer van de prijs van de over te dragen aandelen of certificaten en de overige punten waarover het oordeel van de deskundige is gevraagd.
- 6.2 Het deskundigenbericht is met redenen omkleed (art. 190 lid 4 Rv) en verschaft daarnaast inzicht in de wijze waarop het deskundigenonderzoek is uitgevoerd. Het deskundigenbericht bevat naar zijn aard zowel feitelijke bevindingen als prognoses, oordelen, meningen en conclusies. Om te komen tot een betrouwbare, robuuste en geaccepteerde uitkomst moet het deskundigenbericht voldoen aan bepaalde inzichtvereisten. Het proces van waardering, de grondslagen waarop het berust en de daaraan ten grondslag liggende informatie, inschattingen en aannames, moeten voor zowel de Ondernemingskamer als voor partijen kenbaar, toetsbaar en navolgbaar zijn.
- 6.3 Het deskundigenbericht bevat tegen deze achtergrond in beginsel en voor zover relevant: algemene informatie, zoals:
- de gegevens van de vennootschap en de betrokken partijen;
 - de datum van de opdracht;

- de periode waarin het deskundigenonderzoek is verricht en de datum waarop het deskundigenbericht is afgesloten;
- de gegevens van de deskundige en een beschrijving van diens professionele achtergrond en specifieke deskundigheid;

een beschrijving van de opdracht en de uitwerking daarvan in het plan van aanpak, met:

- de onderwerpen waarover het oordeel van de deskundige is gevraagd;
- de gehanteerde waarderingsmaatstaf, uitgangspunten en methode;
- de reikwijdte van de waarderingsopdracht, de benodigde informatie, het feitelijk onderzoek en de diepgang van de analyse in relatie tot de aard en omvang van de vennootschap en haar onderneming;
- het gevraagde waarderingsoordeel (benadering, schatting, eenduidig oordeel);
- de peildatum;

een beschrijving van de gevolgde werkwijze, met:

- een overzicht van de geraadpleegde bronnen en gehoorde personen;
- de herkomst van de gebruikte informatie;
- de wijze van informatieverzameling en verificatie van de verkregen informatie;
- de mate waarin partijen toegang hebben (gehad) tot de gebruikte informatie;
- gehanteerde prognoses, alsmede de grondslagen en veronderstellingen waarop deze berusten;
- eventueel verrichte normalisaties;
- de verrichte kwantitatieve en kwalitatieve analyses;
- de wijze waarop toepassing is gegeven aan hoor en wederhoor; en

een beschrijving van de feitelijke bevindingen en de grondslagen van:

- de vermogenstoestand van de vennootschap op de peildatum;
- het toekomstperspectief van de onderneming vanaf de peildatum;
- de prognoseperiode;
- de verwachte ontwikkeling van de geldstromen en de noodzakelijke investeringen;
- de gebruikte disconteringsvoet en een toelichting daarop;
- de berekening van de restwaarde;
- de resultaten van eventuele alternatieve waarderingsmethoden;
- een gevoeligheidsanalyse bij variatie van belangrijke factoren zoals de disconteringsvoet, verwachte geldstromen en het groeipercentage in de restwaarde;

het commentaar van partijen op het concept deskundigenbericht en een toelichting of en, zo ja, hoe dat commentaar door de deskundige in het deskundigenbericht is verwerkt;

de conclusies voorzien van een motivering, waaronder:

- de waarde van de onderneming;
- de waarde van de over te dragen aandelen of certificaten op de peildatum;
- een beoordeling van de overige onderwerpen.

- 6.4 De deskundige dient in het deskundigenbericht de weergave van feitelijke bevindingen waar mogelijk te scheiden van de weergave van eventuele oordelen, meningen en conclusies. Feitelijke bevindingen en de oordelen, meningen en conclusies van de deskundige dienen voor partijen en de Ondernemingskamer voldoende controleerbaar te zijn. De deskundige voegt daarom bij het deskundigenbericht als bijlagen zo veel mogelijk de stukken en gespreksverslagen waaraan wezenlijke bevindingen zijn ontleend. Met betrekking tot gespreksverslagen kan de deskundige ook volstaan met het weergeven van relevante citaten daaruit.
- 6.5 Het deskundigenbericht wordt door de deskundige ondertekend (art. 190 lid 4 Rv). Indien meer deskundigen zijn benoemd brengen zij een gezamenlijk bericht uit zonder dat daaruit het persoonlijk gevoel van ieder der deskundigen hoeft te blijken. Als één of meer deskundigen het deskundigenbericht niet hebben ondertekend wordt de reden hiervan in of bij het deskundigenbericht vermeld.
- 6.6 Het deskundigenbericht wordt ingediend door toezending aan de Ondernemingskamer, zowel in digitale als papieren vorm. De Ondernemingskamer zorgt ervoor dat partijen een afschrift van het deskundigenbericht ontvangen.
- 6.7 Na indiening van het deskundigenbericht bewaart de deskundige het onderzoeksdossier ten minste totdat een door de Ondernemingskamer in de geschillenregelingsprocedure gewezen eindbeschikking onherroepelijk is geworden of de procedure op andere wijze is geëindigd.
- 6.8 De secretaris van de Ondernemingskamer stuurt de deskundige een afschrift van de eindbeschikking.